

Laksefiske i de store elvene i Finnmark

FRA GAMMELT AV var det samene som utøvet fisket og hadde fiskeretten i elvene i Finnmark. Det var de samiske siidaene som organiserte fisket i de store elvene. Det var fellesfiske ved bruk av flere typer fiskeredskaper.

I *Deatnu – Tana-elva* samarbeidet beboerne også over riksgrensen. Fra 1870-årene innførte norske og finske myndigheter reguleringer i Tana-elva. Flere tradisjonelle fiskemetoder ble forbudt i øvre del av elva, slik som lystring, «goldin» og overstenging. Reglene tok ikke hensyn til samiske opparbeidede rettigheter. En lov av 1888 regulerte elva ytterligere, men sikret at personer med fast tilknytning til Tana-dalen fikk beholde den fiskeretten som de hadde ervervet gjennom «alders tids bruk». En lov av 1911 reduserte rettighetshaverne ved krav til jordbruksproduksjon som vilkår for å oppbevare lakserettigheter. Formålet med den særlige fiskeretten i Tana i dag er at retten skal utnyttes av rettighetshaverne selv. Det årlige laksetinget fatter vedtak om forvaltningen av elva.

I *Alta-elva* er retten til fiske blitt betydelig innskrenket gjennom historien. I en dom på 1880-tallet fikk lokalbefolkningen, samer, innvandrede nordmenn og kvener, fastslått sin kontroll med elva. Retten til fiske i Alta-elva har kommunens innbyggere som en allemannsrett. Fiskeretten har aktive jordbrukere i elvedalen. Før St. Hans er det rett til fritt fiske for innbyggerne i Alta. Fiskeretten etter St. Hans (som har en særlig stor verdi) forvaltes av Alta Laksefiskeri Interessentskap. Folk fra Kautokeino kommune har tradisjoner med å fiske i Alta-elva. Det diskuteres således om allemannsretten til fiske i elva også skal gjelde rein-driftssamer og innbyggere i Kautokeino kommune.

Laksefisket i *Neiden-elva* har vært av stor betydning for østsamisk (skoltesamisk) bosetting og levemåte. Østsamene har hatt sin sommerboplass ved Skoltefossen. De har drevet det tradisjonelle kastenotfisket. Fiskeretten er knyttet til eiendomsrett til jord, et driftskrav og et bostedskrav. Inntektene fra fisket går til de som er medlemmer i Neidenelvans Fiskefelleskap. Årsmøtet fatter vedtak om gjennomføring av fisket.

The Sámi People – a Handbook, Karasjok 2006

Foto: Min Áigi.